

MILJÖBILDER

Nr 3 maj 2012, Årgång 13

Spela klarinett

Lite grann om klarinetten och klarinettspelande

Klarinetten är ett cylinderformat blåsinstrument med ett enkelt rörblad som sitter fäst med ett rörband eller ligatur på ett näbbformat munstycke. Det finns hål och klaffar som täcks över resp. manövreras med fingrarna. (På altklarinet, basklarinet m fl finns inga hål att täcka med fingrarna utan där finns ovala plattor med puta under. Detta för att fingrarna inte räcker till om det endast skulle finnas ett hål som på Ess- C- B- och A-klarinetten. Men det finns faktiskt ett litet hål i plattan för vänster pekfinger och det möjliggör "rullning" av fingret för att enkelt växla mellan bl a h3 och c3) Klarinetten hålls i ett tumstöd med höger tumme. Altklarinetten och större hängs i en halsrem eller stöds mot underlaget.

Då alla hålen är täckta erhålls instrumentets lägsta ton. Om oktavklaffen då öppnas erhålls en ton som är oktaven + fem toner högre. (Klarinetten är ett s.k. kvintinstrument.) Fast det är inte säkert att man erhåller den högre tonen. För att få den krävs att tonen ansätts tillräckligt hårt. Detta görs med underläppen som hålls invikt över tänderna i underkäken och trycks mot rörbladet just där munstyckets öppning börjar. Underläppen måste vara spänd och man måste ha s.k. "ambis" för att få en vacker ton. Rörbladet måste vara lagom hårt. Ett för hårt rör ger en torr och dov ton medan ett för mjukt rör ger en skramlig och instabil ton. För att tonen ska bli ren och klar måste alla klaffarna vara mycket täta. Ofta används filtputor försedda med en hinna av fiskskinn, s.k. guldslagarhinna. Den "kommer" när man spelat en stund på instrumentet då andedräktens fukt mjukat upp skinnet och fått det att täta. Tyvärr blir detta skinn knallhårt om det utsätts för den olja som alla träklarinetter regelbundet måste impregneras med. I annat fall vill ebenholtsträet spricka. På senare år har därför olika typer av plastputor kommit till användning. I vissa fall används både kork och plast eller också gjuts plasten på plats och tätar då perfekt i många år. Kan dock ge ett kraftigt smällande vid legato mellan toner om stora klaffar är inblandade. Mjuka plastputor smäller dock inte och är troligen det bästa och hållbaraste material man kan använda. För att

undvika sprickbildning bör klarinetten torkas ur med ett triangulärt sämskskinn som fästs på en tråd och som har en liten tyngd i den fria änden så att tråden lätt faller igenom klarinettens inre. Man drar sedan i tråden så att sämskskinnet åker igenom hela klarinettleden. Man bör undvika "viskor" som lätt lämnar efter sig damm som fastnar i hålen och kan påverka den inbördes stämningen mellan tonerna.

Rörbladen är av bambu och måste "spelas in" försiktigt. Första gången blöts det bara ca fem minuter och sätts därefter på tork i en hållare. Efter några gånger kan man spela längre tid på röret. De kan då hålla för mer än 50 timmars sammanlagd speltid. Varje gång röret blötts och torkat "reser sig" träet och måste därför "skavas" innan det blöts igen. Annars blir det "skägg" som skapats dels ett hinder för rörbladets rörelser, dels en spottsamlare som ger en "spottig" ton... Man kan slipa av röret med ett mycket fint sandpapper (000 eller 800) men man får inte slipa närmare rörspetsen än några mm och man får bara slipa ett eller två drag. Observera att träet reser sig mest första gången det våts och att "skägget" som därefter bildas ofta kan plattas till genom lätt gnidning med nageln. Om man är mycket försiktig och vill ha ett "lättdrivet" rör kan man försöka att slipa även spetsen på båda sidorna med ETT drag och i riktning mot spetsen på röret. Annars fläks spetsen direkt upp med osynliga sprickor och det låter illa.

Det finns även rörblad av plast som har vissa uppenbara fördelar för då vet man att man alltid har ETT rör som man kan spela på. Nackdelen är att "det låter lite raspigt". Dessutom upplever man ofta att man "halkar av".

Klarinetter är oftast stämde i B dvs om man i noterna har ett C, tar greppet för den tonen och spelar den... så erhåller man ett B. På en C-klarinet så får man just ett C, på en A-klarinet ett A och på en ESS-klarinet ett ESS. De första klarinerna som skapades ur den tyska skalmejan var stämde i C men det låter ganska så gällt. Därför gjorde man klarinetterna något längre så att man fick en mjukare ton. A-klarinetten ger en nästan kusligt beslöjad ton som ofta kan uppfattas som överdrivet ödlig... ESS-klarinetten har en skarp och hård ton som förvisso passar i vissa sammanhang...

Klarinetten anses uppfunnen 1750 dvs samma år som J.S. Bach avled.

Lyssna på klarinet? Vad får man spela utan att betala royalty? Jo, så här är det. En komposition (och text) är fri för användning 70 år efter tonsättarens död. All Bellmans musik är alltså fri. Folkmelodier är fria. Om däremot någon satt text till ett fritt musikstycke så får man spela musiken fritt men texten 70 år efter textskrivarens död.

Vad gäller för inspelningar t ex grammofonskivor? Här gäller 70 år som generell gräns.

Tidigare, innan EU-inträdet, gällde 50 år som generell tidsgräns. Om 50-årsregeln tillämpats så gäller den för det som producerades då men för allt nytt gäller 70-årsgränsen.

I tidningsarkivet finns länk några musikstycken spelade av mig själv. Jag har uteslutande valt fri musik. Filformatet är MP3. Du får använda musiken för eget privat bruk och på privata och ej kommersiella hemsidor. Om du vill använda musiken kommersiellt så måste en särskild överenskommelse om detta göras.

Spela klarinett

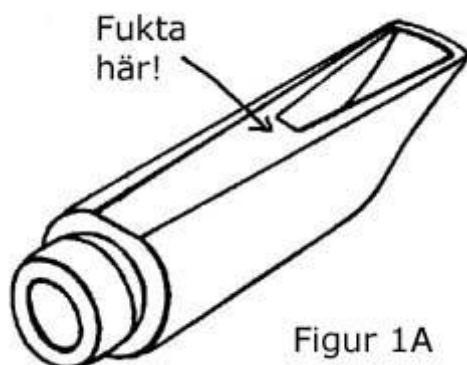
Hopsättning mm

-Man sätter ihop klarinetten delar **överdel**, **underdel**, **klockstycke**, **päron** och **munstycke**. Det ska gå "lagom" trögt dvs korkarna ska vara välsmorda med ett ej alltför glatt fett t ex av fabrikat Selmer. Akta kopplingen mellan över- och underdel och förhindra att överdelens ciss-klaff-tangent (nr 6) bänder mot underdelens F-klaff-tangent. Munstycket ska ha rörbladsytan nedåt dvs åt samma håll som tumstödet pekar.

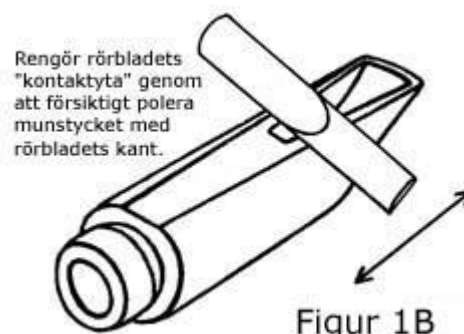
Preparera och montera rörbladet

-Vät rörbladet genom att placera det försiktigt i munnen och vät det med tungan. Tänderna får ej vidröra rörbladet för då kan det skadas.

-Håll klarinetten under vänster arm (om du är högerhänt) och ta det kraftigt vätta rörbladet ur munnen och vät munstycket på ytan enl. figur 1A. Dra rörbladet från mitten av rörbladet mot rörbladets spets – annars skadas det.

Figur 1A

Figur 1B

Rengör munstyckets kritiska "kontaktyta" dvs den yta på munstycket där rörbladet tätar mot munstyckets öppning. Om den inte är ren ger detta upphov till "svårigheter" t ex gnissel, trögt spel, svårigheter att få tonen att starta just när tungan släpper röret etc. Se figur 1B.

-Vät rörbladet igen och fukta ytan enl. figur 1A ytterligare en gång. Placera därefter rörbladet med den avfasade delen mot munstyckets spets och så att $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{4}$ mm av munstycket syns ovanför rörbladet. (Ger annars lätt upphov till "spottljud" och det blir trögspelat.)

-Sätt dit ligaturen som bör vara av typen "plast". Detta beroende på att munstycket troligen kommer att "slå sig" om man använder ligatur av metall. Ligatur av "snöre" är också skonsamma mot munstycket men är onödigt obekväma att montera.

-Se till att rörbladet sitter rakt och att ligaturen sitter mellan markeringarna på munstycket innan skruvarna dras åt. (I varje fall måste ligaturen vara placerad nedanför den översta markeringen på munstycket. I annat fall kommer rörbladet att få en olämplig böj.)

Dra ej åt "kanonhårt" utan högst ett par vridningar efter det att ligaturuen "börjar ta". Om man drar åt väldigt hårt kommer rörbladet att böjas ner helt i munstyckets "svank" varvid rörbladet kommer att bli permanent böjt även efter att det tas bort från munstycket vilket kan ge upphov till "gnissel". (Det blir för lite förspänt.) Dessutom kommer intryckningen i rörbladet vid munstyckets upphöjning att bli onödigt stor och svårare att slipa bort.

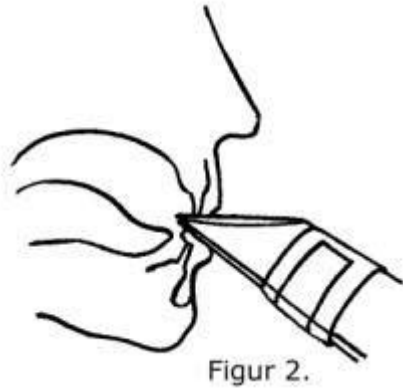
Slipning av rörblad

Ojämnheter i rörbladet slipas bort med s.k. skavgräs eller ytterst fint sandpapper. Även s.k. skägg som uppkommer på ett nytt rörblad då det väts kan försiktigt slipas bort mot ett fint sandpapper. (Obs! Slipa endast på torrt rörblad!) Dra alltid rörbladet i riktning från mitten och utåt spetsen annars spricker det tunna träet vid spetsen. Vid rörbladets spets kan man bara slipa totalt ett eller två drag mot ett sandpapper. Slipas det mer blir det för sprött och ojämnt.

Förvaring av rörblad

Det rörblad man använder kan förvaras monterat på munstycket med ligaturen mycket löst fastskruvat och med munstyckskapseln påsatt. Rörblad som ej används bör förvaras i speciell hållare där de kan sitta plant.

Munställning

-Vik in underläppen enl. fig. 2 och se till att läpparna håller lufttätt mot munstycket och är spända.

-Håll den yttersta delen av tungan mot den yttersta lilla delen av rörbladet, bygg upp ett

lufttryck och dra tillbaka tungan kanske som när man säger T. Tonen ska alltså startas genom att tungan släpper rörbladet fritt. För att få en "spottfri" ton och för att inte få ner en massa saliv i munstycket så ska kontakten mellan rörblad och tunga vara "minimal". I denna teknik ligger nyckeln till ett vackert klarinettspelande!

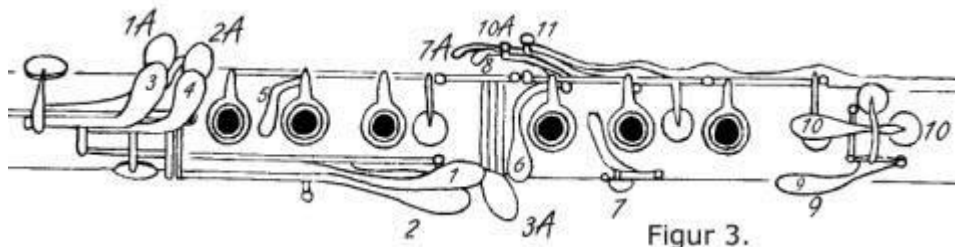
Andas in genom att snabbt öppna läpparna i mungiporna och gör en snabb inandning. Släpp å andra sidan taget med läpparna om munstycket så snart tillfälle ges därför att statisk belastning är jobbig för läpparna...

Stämning - uppvärmning

-Klarinetten ska vara helt ihopskjuten när du börjar spela och då bör tonhöjden stämma. (H på en B-klarinet ska alltså stämma med en stämgaffel dvs det klingar som A = 444 Hz) När man spelat en stund stiger tonhöjden en aning – man brukar säga att när klarinetten blir varm så att stiger tonen. Sanningen är dock den att när det kondenseras fukt på insidan av speciellt överdelen så minskar volymen och tonen stiger. För att få ner tonhöjden dras klarinetten isär mellan päronet och överdelen. Man brukar lära sig att man efter ca 15 minuters spel ska dra isär päronet från överdelen med kanske 2 mm.

Spelningsteknik

För att lättare få tonföljder jämna dvs utan rytmförändringar finns det vissa regler och tips för användningen av tangenterna 1,2 och 3 visavi 1A, 2A och 3A. En liknande regel finns för tangenterna 7 visavi 7A. Reglerna för tangenterna 1,2 och 3 visavi 1A, 2A och 3A har tillkommit för att få "snedheten" i höger och vänster hand att bli lika vilket gör det lättare att få tonerna i en tonföljd att bli lika långa.

Normalt tar man lägsta tonen E (eller H med oktavklaff) genom att täcka alla hål samt tangent 3 och 1.

Om Fiss (Ciss) varken föregås eller efterföljs av E (H) tar man Fiss (Ciss) med höger lillfinger dvs med tangent 2A. (Brukar uttryckas så här: "Om Fiss (Ciss) kommer ensamt så ta med höger.")

Om Fiss (Ciss) föregås eller efterföljs av E (H) så tar man Fiss (Ciss) med vänster lillfinger

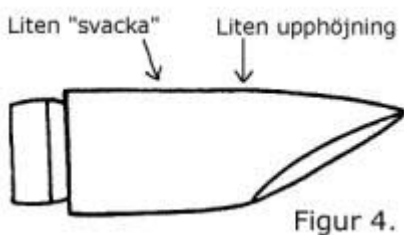
dvs tangent 2 och E (H) med höger lillfinger dvs tangent 1A. (Brukar uttryckas så här: "Om Fiss (Ciss) kommer tillsammans med E (H) så ta Fiss (Ciss) med vänster.") Observera att när man tar E(H) med höger lillfinger så måste man ta i lite mer för att få de två klaffarna att täta. Har du en perfekt justerad klarinett kanske du inte märker detta.

Om tangent 4 för Giss (Diss) är inblandat kan ovanstående regel behöva brytas så att tangent 4 kan tas utan "byte av grepp på samma ton". I vissa fall kan man tvingas glida med fingret från tangent 4 till t ex 3 eller 2A. För att underlätta denna glidning av lillfingret brukar man ta "smörjmedel" från näsvingen. Man gnider alltså höger lillfinger mot näsvingens utsida vid lämpligt tillfälle innan denna figur ska spelas...

När det gäller tangent 7 visavi 7A dvs. Diss (Aiss) så gäller som grundregel att man använder tangent 7 "om det går". Om man ska gå från C (G) till Diss (Aiss) är ju vänster ringfinger upptaget och då tar man Diss (Aiss) med tangent 7A dvs med höger hand. Ett annat skäl att använda tangent 7A är att den tangenten ger ett mjukare ljud. Kan vara motiverat om man ska spela en lång och stark ton. Låt höger hand ligga kvar på hålen om A- eller Giss-klaffen används. Det är onödigt att lyfta på dessa fingrar "i onödan" eftersom det ger ett instabilt grepp att låta klarinetten endast hänga på tummen.

Val av och kontroll av munstycket

Ett klassiskt klarinettmunstycke är Vandoren 5RV tillsammans med rörblad med hårdhet 3½. Det finns säkert andra bra munstycken fast vissa passar inte ihop med vissa klarinetter. Yttrar sig i form av att tonerna ej stämmer inbördes och/eller att det uppstår "gnissel".

Ett munstycke ska ha en aktiv bana som är skuren som ett mycket utslätat S. Rörbladet ska spännas fast med ligaturen i "svackan" (se figur 4) Kommer då att täta mot den lilla upphöjningen som finns just där munstycket börjar böja av för att bilda öppningen.

Om munstycket "slår sig" kan svackan eller upphöjningen bli skev eller sned. Om man misstänker något fel kan man hjälpligt kontrollera detta genom att först fukta munstyckets aktiva yta med tungan och därefter lägga en liten glasskiva mot denna yta. Man kan då se om fukten utbreder sig jämnt. Om den inte gör det syns detta som ojämn vätning på glasskivan. Man kan försöka att slipa ett skevt munstycke mot ett mycket fint sandpapper som lagts på en slipklots. Man måste ta det väldigt försiktigt och undersöka exakt var man ska slipa och kontrollera med glasskivan.

Motverka "gnissling"

Om ett munstycke är "gnissligt" beror det troligen på att det har för liten upphöjning just där öppningen börjar. Rörbladet kan då liksom "skramla fritt". Kan ev. rättas till genom att munstyckets form slipas om, se ovan. Om munstyckets form är korrekt kan gnisslet bero på att munstyckets volym är för liten. Man kan då försöka att slipa något inuti munstycket och då främst på den del av munstycket som finns mitt emot rörbladets tunnaste del och en bit inåt. Se figur 5.

Om man slipar bort mycket material blir övertonshalten reducerad och tonen kan bli rå och "vulgär".

Inoljning av träet – byte av putor

Klarinetträet ska regelbundet inoljas med s.k. **bore oil** så att träet är blankt. Om träoljan kommer i kontakt med putornas guldslagarhinna (=fiskskinn) så blir den hård och spröd och mjukas ej längre upp av fukt och kan förorsaka otäthet och orena toner. Otätheter kan även fungera som "oktavklaff" så att man inte kan spela låga toner. Av denna anledning bör putor av plast eller kork användas. Plastputor kan gjutas på plats med s.k. E-fogmassa – som avger ättiksyra när den härddas av luftens syre. Klaffarna måste "pallas upp" med t ex tandsticker eller koppartråd och hålen på klarinetten måste förses med "släppmedel" i form av t ex kullagerfett. Innan gjutningen måste dessutom klarinetten håll fyllas igen t ex med modeller så att plastputan får en lämplig mjuk form. En annan möjlighet är att täcka hålet med t ex ett plåster, typ Mefix, som gör att härdningen går snabbare eftersom denna plåstertyp har små lufthål. E-fogmassan härdar ca 2 mm per dygn vid 20 grader C och en plastputa brukar ha härdat färdigt efter två dygn.

Det finns även plaster som mjuknar vid låg temperatur och då "bakas" klarinetten i ugn efter det att putorna satts på plats och klaffarna "pallats upp". Denna bakning kan dock förorsaka att klarinetten spricker. Företaget Gentor i Stockholm monterade denna typ av plastputor men det företaget finns ej kvar. Tyvärr har branschen återgått till den gamla sortens putor med guldslagarhinna eller skinn. Monteringens görs ofta med schellack. Det går till så att man, med en lödkolv, smälter i en klick schellack i klaffarnas puthållrum. Därefter monterar man klaffarna och placerar putan i klaffens hållrum. När man sedan värmer klaffen från ovansidan mjuknar schellacken och putan riktar in sig och fastnar i schellacken.

Klarinetter som har putor med guldslagarhinna eller skinn brukar alltid ha några putor som inte är så bra. Byter man dessa så återkommer samma problem efter några månader...

Dessutom brukar vissa instrumentverkstäder inolja träet för snålt så att klarinetten spricker. De brukar påstå att det är bättre att ha fungerande putor...

En klarinett med plastputor kan och bör inoljas rikligt både på insidan och under putorna så att den blir skinande blank! Kontrollera mot en lampa eller mot ett fönster såväl päron som över och underdel. När man spelar på en sådan klarinett så rinner all kondens rakt ut och ner på golvet... (Gäller inte alt- och basklarinett m fl som har ett klockstycke som är böjt utan här får man tömma klockstycket manuellt.) Fast blankheten har givetvis inget egenvärde utan det är detta att en klarinett med plastputor svarar direkt på din ansats oberoende om du spelar ppp eller fff.

Observera att dessa metoder för montering och behandling av putor inte gäller för t ex tvärflöjt. Tvärflöjt kan, med fördel, förses med putor med guldslagarhinna eftersom en tvärflöjt aldrig inoljas. Dessutom är det så att putorna på en tvärflöjt skruvas fast med en skruv mitt i putan. När man skruvat dit den får man prova om den tätar och sitter lagom djupt i klaffen. Djupet ändras genom att en eller flera pappersskivor läggs dit eller tas bort. Detta arbete är minst sagt tidsödande och svårt!

Smörjning av mekaniken

Vissa klaffar är lagrade i koniska hål med koniska små skruvar, vissa andra är lagrade i långa "glidlager". Ofta räcker det att smörja klaffmekanismen med symaskinsolja någon gång per månad om instrumentet används dagligen. Det brukar räcka med att låta en droppe sugas upp i spalten som finns mellan klaffen och stödet. Möjligen kan det vara befogat att smörja de

koniska skruvarna som finns på de större klaffarna i underdelen – med kullagerfett av hög kvalitet. I så fall måste skruvarna lossas eller tas bort och fett petas in med en knappnål eller tandsticka. Orsaken till att det är bra att smörja dessa klaffas med tjockare fett är att de annars lätt kan bli glappa och förorsaka otäthet. Om de blir glappa kan man sätta dit mässingsbussningar eller andra skruvar eller bådadera.

Om man lossar skruvarna för att t ex smörja lagringen så se till att skruvarna ej byter plats för de är noggrant inslipade.

"Ambis" – träning av läpparna

Spela hellre en kvart om dagen i en vecka än två timmar en dag. Efter en tid med "fördelad inläring" och ansträngning kan man ta både höga och låga toner utan större ansträngning. Ett sätt att stärka ambisen är att spela långa toner och variera dem i styrka.

Om man har vassa tänder eller kanske någon tand som är extra vass kan man behöva ha någon typ av tandskydd. Brukar kunna ordnas av ens tandläkare som kan göra ett mjukt men segt skydd som helt enkelt gjuts på plats. Ev. kan man istället få någon skarp kant bortslipad...

Spelning tillsammans med andra instrument

Om man stämmer klarinetten så att tonen har rätt höjd när man spelar "medelstarkt" kommer tonen att bli något för låg när man spelar starkare och något för hög när man spelar svagare. Detta kan man dock till viss del kompensera genom att ändra munställningen och munnens/svalgets volym. Dessutom är det ju så att ett ciss ska vara lite högre än den matematiskt uträknade tonhöjden för ciss för att låta rent. På samma sätt ska sänkta toner vara något lägre än den matematiskt uträknade tänkta tonhöjden för att låta rent. Även dessa förändringar av tonhöjden kan man ofta åstadkomma genom att ändra munställning och munnens/svalgets volym. I vissa fall och för vissa kritiska toner kan man behöva experimentera fram ett annat grepp. I princip kan man prova att få upp en höjd ton genom att öppna ytterligare någon klaff "längre ner" på klarinetten. Analogt med detta kan man alltså få ner en sänkt ton genom att täcka ytterligare någon klaff "längre ner" på klarinetten.

Om man jämför med tvårflöjt så beter den sig precis tvärt om dvs starka toner stiger och låga sjunker vilket kan ställa till stora problem vid samspel med klarinetten.

Om man ska spela tillsammans med piano stämmer man lämpligen klarinetten mot pianots ettstrukna A = 440 Hz. Problemet här är att när ett piano stämmer på klassiskt vis genom att pianostämmaren stämmer mot "kvinter och oktaver" så får pianot s.k. tempererad stämning. Detta innebär att stämningen görs mot "kvinter och oktaver" och är svår att förklara på ett enkelt sätt. Inte heller oktaverna är renstämda dvs nästa A är något högre än 880 Hz. Även kvintstämningen medför att vissa toner kan uppfattas att "ligga fel" eftersom t ex ett ciss och fess ju är exakt samma ton på pianot. Cisset borde ju vara lite högre och fesset något lägre. Dessa "fel" ligger dock utspridda om pianostämmaren litat på sitt öra och stämt mot "kvinter och oktaver". Avvikelsen mellan tempererad och "ren" stämning varierar mellan -4 och +16 Hz i ettstrukna oktaven.

Ett intressant fenomen i sammanhanget är ju att instrument med "fri tonhöjd för varje ton" t ex violin, dragbasun m.fl. lätt kan justera tonhöjden så att t ex ett fess blir renstämt. Detta brukar kunna ställa till trassel vid spelning tillsammans med t ex piano...

Hur och när blir det musik?

Noterna ger bara en stiliserad bild av hur tonsättaren tänkt sig att det ska låta. Om man spelar exakt efter noterna låter det ofta helt bedrägligt - det låter som "musiken" från en mobiltelefon. Andra ytterligheter är att man "har något inom sig" som vill fram, man känner något, har några idéer och uttrycker dessa i musik t ex genom improvisation... De flesta människor i västerlandet är dock ofta väldigt bundna till noter - vissa musiker kan säga att de ska gå och "riva av lite noter" och detta avslöjar faktiskt hur musik ofta framförs. Det är något mekaniskt känslolöst men de som spelar vill spela för de har en spelmannaglädje som är av teknisk natur och de säger sig tycka om alla typer av musik. De har blandat ihop sin spelmannaglädje med sin musiksmak och deras musiksmak och känsla för själva musiken har skjutits åt sidan... När man spelar klarinett vilar munstycket mot tänderna i överkäken och ljudet leds till öronen via tandbenet - och via luften - till öronen. Det ljud som leds via tandbenet når öronen något tidigare än det som kommer via luften och medför att det man som klarinettspelare hör låter torrt och klanglöst. Man måste alltså använda bandspelare för att höra hur man själv låter om man spelar klarinett eller andra liknande instrument t ex saxofon, oboe, fagott etc. men även vokalister upplever samma problem för att inte tala om hur man låter när man själv talar... Förresten är det stora likheter t ex mellan att uttrycka sig i musik och i tal. Nyanser, fraserings tempoväxlingar. Lyssna t ex på Allan Edvall när han läser Nalle Puh eller lyssna på sång av Christer saint Hill eller klarinettspel av Martin Fröst eller Carl Leister... Där finns det inte så mycket att anmärka på...

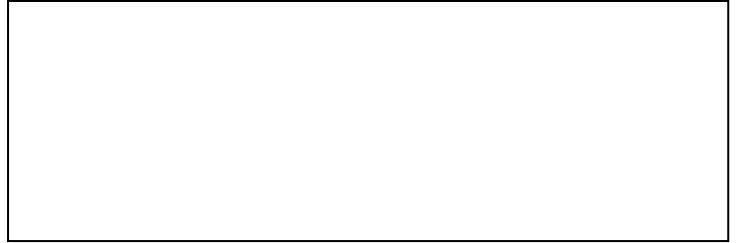
Vad ska man tänka på? Vad är de vanligaste nybörjarfelen? Första misstaget är att klarinetten hålls krampaktigt och fingrarna trycks alldeles för hårt mot hålen. Syns på att fingerspetsarna vitnar runt hålen. Om det blir otätt så löser man inte detta med högre tryck utan att lära sig känna var hål och klaffar befinner sig så att man kan träffa rätt. Det är inte alltid lätt. Språnget från a eller giss till h är något som man måste öva enormt mycket på.

Ett annat fel är att man inte orkar hålla underläppen spänd utan man "slappar" och då blir tonen "spottig" och ful och det är svårt eller omöjligt att "smyga in" höga toner dvs toner med hög frekvens...

När det gäller själva utförandet så är tumregeln att man ska betona ettan i takten t ex ETT två tre fyr eller ETT två tre. Fast tretakt kan vara skum. Viss folkmusik har faktiskt betoning på ettan och trean eller ettan och tvåan...

Ett annat nybörjarfel är att man inte håller ut tonerna och att man spelar t ex 16-delar alldeles för fort. Faktum är att man ska spela 8- och 16-delar något fortare för att det ska låta naturligt. Annars låter det som om man saktar in på dessa figurer. Fraser bör börja lite svagare och så sväller man fram till frasens mitt och så tonar man av den något mot slutet - samtidigt som man betonar ettan i varje takt något. Detta kan göras genom att ETTAN spelas något starkare eller något längre och detta känner man så småningom. Blanda dock inte ihop den känslan med den förödande spelmannaglädjen då man tycker att allt låter bra hur man än spelar. Känn efter vad du känner för musiken när du lärt dej melodin. Det finns inte två personer som spelar Gubben Noak lika och det beror ju på att man känner på olika sätt. Att spela "utslitna" melodier är svårt. Testa t ex Blinka lilla stjärna... Jag slår mej i backen på att de flesta spelar denna med en massa ryckningar i tempot - man jäktar och kommer på detta och saktar in etc. Eller också blir det den typiska mekaniska varianten utan känsla enbart styrd av spelmannaglädjen.

Om adressaten ej finns på vidstående adress v.g. återsänd tidningen med uppgift om den nya adressen.

Ett standardfel som man ofta måste "ta i" för att inse gäller trioler, dvs man ska spela tre toner på ett slag. De tre tonerna ska fylla hela slaget. Man vill gärna spela de tre tonerna på kanske halva den tiden och så ha någon sorts paus till nästa etta. Man måste alltså liksom sakta in när det kommer en triol men samtidigt höja tempot något... Samma sak gäller ju 5- och 6-tol. Man får inom sig räkna till 5 eller 6. En 6-tol är alltså inte samma sak som två trioler!

Vad gör man om man kommer till "figurer" av toner som är för svåra att spela? Ska man då avbryta och spela om allt från början för att vara duktig och ambitiös? Nej, verkligen inte! Öva på just det svåra istället och försök variera detta med olika rytm så att du lär dej göra greppväxlingarna snabbt. Då brukar det sedan gå att öva in figurerna så att det riktigt sitter i fingrarna!

Rev A 2001-02-07 © Harald Gaunitz

Rev B 2001-02-12 ©

Rev C 2001-02-14 ©

Rev D 2001-03-08 ©

Rev D 2012-05-18 ©

Sänd gärna in synpunkter och kommentarer på innehållet i denna tidning. Har du andra idéer till innehåll så kom med tips eller skriv ihop något själv. Din identitet är skyddad av det s.k. meddelarskyddet. Tidningen förbehåller sig rätten att avkorta och redigera inkomna artiklar. Du som kritiserar i tidningen har rätt till replik. Inga artiklar honoreras. /Redaktionen

MILJÖBILDER NR 3 maj 2012, ÅRG. 13

Redaktör: Harald Gaunitz

Adress: Storgatan 61 C, SE-831 33 Östersund

E-brev: RotfrukterHotmail.com (snabela efter r) eller

RotFrukterYahooCom

(Punkt efter t och snabela efter r och punkt efter oo)

Internetsida: <http://www.miljobilder.com>

Tryck: Harald Gaunitz

Ansvarig utgivare: Harald Gaunitz

Original framställt på PC och tryckt på laserskrivare

Eftertryck tillåts om källan anges.

Tidningen utkommer minst fyra gånger per år.

Lösnummerpris 40:-

Prenumerationspris 120:- Inbetala beloppet på

plusgirokonto 124 59 17-8 och ange namn och adress

på inbetalningskortet och att det gäller

prenumeration.